

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Будь готов!

46-шо (3590) №,
2022 ий 18 ноябрь,
кугарня.

Ямде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

«Чумбылат» ЭН МУНЛО

Авторын фотожо.

11 ноябрьште С.Г.Чавайн лүмеш Национальный книгагудын ик пөлемыштыже илыш мукшотарысе семын шолын. Тушто «Мунло» республикысе уш-акыл марафон эртаралтын. Тудым Республикысе марий тывыра рүдер эртарен. Уш-акыл марафон шочмо кундемлан да Калыкын икоян улмо кечылан пөлеклалтын. Тагасымашке Морко, Оршанке, Звенигово, Параньга, Кужэнгер, Советский, Килемар районла, Йошкар-Ола гыч латик команде ушнен.

Иктешлымеке, Кужэнгер район Конганур школ гыч «Чумбылат» команде сенгышыш лектын. Тиде Никита Пауткин, Кирилл Иванов, Алексей Тобеков, Анна Варахина, Анна Соколова, Анна Петухова. Нуным снимкыште тунуктышышт Г.С.Тобекова дене пырля ужыда.

– Ме кажне йодышым туткын колыштынна. Икте-весе дене кангашен, чын вашмутым пуэнна. Марий йылмым да литературым тунуктышо Галина Степановна мемнам сайын ямдылен. Ятыр книгаг, журналым, газетым шергалынна, кодшо ийлаште эртаралтше уш-акыл марафонын йодышжо-влакым лончылена. Кумшо тур куштылгырак чучын. Ешыште, школышто марий пайрем-влакым пайремлена, садлан начар огыл палена, – ойлышт йоча-влак.

Умбакеже 3-шо лаштыкыште лудса.

ПОДПИСКЕ

«Ямде лий» газетлан подпискым почтышто ышташ лиеш. Тыгак podpiska.pochta.ru сайтыште але «Почта России» мобильный приложений гоч. Ак – 403 тенгеат 32 ыр. Индекс – П4696.

Подпискым ыштыше-влак коклаште лотерей модыш эртаралтеш.

Түн приз – блендер. Тидлан квитанцийын копийжым редакцийышке колтыман.

«Илаш! Йөраташ! Ёшанаш!»

Н а р к о т и к
ваштареш ул-
мо тыгай фо-
рум Марий Эл
Республикысе
самырык ту-
кымым кумшо
гана чумыра. Тудо 15 ноябрь
гыч 2 декабрь марте эрта-
ралтше «Бей в набат!» акций
радамыште лиеш. Форумын
тўн шонымашыже – самы-
рык еным таза илыш-йўла
верч шогаш кумыландымаш,
наркотикын зиянжым умыл-
тарымаш. Кандаш тематике
площадке пашам ышта. 25-27
ноябрьште волонтер-влак
«Авангард» военно-патри-
отический рўдерышы
республикысе слётшыш
чумыргат. Тыгак
семинар, конферен-
ций, вашлиймаш-влак
этаралтыт. Форумын

пашашкыже ача-ава-шамыч
ушнен кертыт.

Марий Эл Республикысе
МВД-н Наркотик кучылт-
мым тергыше управленийын
пўлка вуйлатышыже Н.Г.От-
махован ойлымыж почеш,
эртыше ийын ты аярлан
кўра 31 енын ўмыржў
кўрылтын. Нунын коклаште
ийготыш шудымо йоча-вла-
кат лийыныт. «Наркотикым
шаркалыше-влак утларак-
ше самырык-шамычым ая-
рым ужалаш кумылаждат.
Оксам кутшылгын ыштен
налаш темлат. Нигунам
кўныман огыл! Шарныза,
кўн кидышкыже нарко-
тик логалеш, тудо
преступникыш
савырна», – оила
Наталья Генна-
дьевна.

Е.ИВАНОВА.

Поро паша

Поро пашам ышташ изинекак тунемман. Ме, пырля тунем-
ше ўдыр-рвезе-влак, шочмо ял уремнам эрыктена, шар-
ныктыш, памашшинча воктене арулыкым эскерена,
шонгыен-влаклан полшена. Туныктышо-ветеран-шамычымат
огына мондо: тўрлў пайрем кече дене саламлена, сурт
коклаште сомылым ышташ полшена. Нуно мемнан мийымы-
лан моткоч куанат.

Лиза САВИНОВА.

Волжский, Карай.

Историйым шергалына

19 ноябрь – Артиллерийын да
ракетный войскан кечышт. 1942 ий
ты кечын Сталинградыште совет
войска артиллерий гыч 80 минут
лўйкален да тушман ваштареш
наступленийым тўжалын.

*Айдеме узмеш
тўшка пашаште.*
Геннадий ОЯР.

Тыгай
паша йочам
тукумвожым
палаш, нунын
дене вашкы-
лым ышташ
кумыландат.

Лишыл родо-тукум

Кужэнер район Конганур школ
пеленысе йочасадыште «Мыйын родо-
тукумем» конкурс этаралтын (**сним-
кыште**). Изи ньога-влак ача-ава-шамы-
чын полшымышт дене родо-тукумышт-
тым шымленят, тўрлў йўным кучыл-
тын, презентацийым ямдыленят да
йолташыштан кертмышт семын пал-
дареныт. Кажне йочалан ешыже эн
шерге да йўратыме. Тыге икшывым
изинек патриотизм шўлышеш куш-
тена, школыш каяш ямдылена.

В.С.ГЛУШКОВА.

**Фотом йочасадын
архивше гыч налме.**

Российысе увер

Фотом ышташ йўра-
теда? Тугеже «**Быстрее,
выше, сильнее! Моя спор-
тивная осень!**» всероссийский
конкурсышко ушныза.
Фотом але видеом ыштыза.
Talantonline.ru сайтыш пурен,
йодмаш ден пашам
верандыза.

9-11-ше класслаште
тунемше-влак да студент-
шамыч «**День рубля**»
всероссийский эссе
конкурсышто мастарлыкыштым
терген кертыт. Келшыше
темым ойырен, пашам
1 декабрь марте колтыман.
Тўрыс увер – **rubday.asprofru**
сайтыште.

Школьник-влакын росси-
йысе толкынышт 8-18 ияш
ўдыр-рвезе-влаклан «**Министерс-
тво школьной моды РДШ**»
усталык конкурсым этарара. Вич
тангас уло. Йодмаш ден пашам
rdsh.rf сайтышке **10 декабрь
марте** колтыман.

Марий Элысе увер

7-11-ше класслаште
тунемше-влакын
Всероссийский олимпиадыш-
тын районысо йыжынгже
тўнгалын. Тудо **8 декабрь
марте** шуйна. Ёдыр-рвезе-
влак **21 предмет** дене шин-
чымашыштым тергат.
Сенгыше-шамыч районын
чапшым республикыште
**10 январь гыч 21 февраль
марте** аралат.

Республикысе марий
тўвыра рўдер «**О, мўкш ава
гай поро шочмо йылме...**»
почеламутым сылнын лудмо
конкурсым 10 декабрьште
этарара. Кумылан-влаклан
mari-centr_konkurs@mail.ru
электрон адрес дене йодма-
шым **5 декабрь марте**
колтыман.

Республикысе йоча да
самырык-влаклан В.Х.Колумб
лўмеш книгагудо 3-9 ияш
ўдыр-рвезе-шамычым
«**Символ года – 2023**» рес-
публикысе конкурсыш ушнаш
ўжеш. Поделкым але
модышым ыштен,
18 декабрь марте колтыман.
Тўрыс увер – **rubcolumba.ru**
сайтыште.

Сенгымаш

4-6 ноябрьште Новосибирск кундемсе Бердск олаште панкратион дене «Воины России» всероссийский турнир эртаралтын. Тушто Йошкар-Оласе 7-ше номеран школын тунемшыже **Максим Маркарян** танасен да сенгышыш лектын.

Козьмодемьянск олаште эртаралтше «Бендериада» сатир да мыскара фестиваль «Russian Event Awards» национальный премийын финалышкыже лектын. Тушто чылаже 604 проект аклалтын.

Йошкар-Оласе А.С.Пушкин лүмеш 4-ше номеран гимназийште руш йылмым да литературым тунектышо **Е.В.Матвеева** «Педагогический дебют – 2022» всероссийский конкурсышто «Молодые учителя» танасыште лауреат лийын.

«Чумбылат» эн мунло

Тўналгышыже – 1-ше лаштыкыште.

Ўдыр-рвезе-влак шинчымашыштым кум турышто тергеныт. Икымшыште лўмлō

ен-шамычым шарналтеныт, кокымшышто – марий сылнымутым, кумшышто – историйым да йўлам.

– *Сенгымаш тўн огыл, тўнжō – пырля лиймаш. Иквереш погынен веле, ик вийыш савырнеда. Модмаш деч куаным, у шинчымашым налза,* – ойлыш Республикысе марий тўвыра рўдeryм вуйлатыше Н.В.Пушкина.

Кужэгер район Конганур школын «Чумбылат» командыже эн мунло лийын. Советский район Ёшнўр школын «Ёшан» командыже

кокымшо верым сенен налын, кумшо верым – Национальный сымыктыш гимназийын «Гимназист-влак» командыже.

– *«Мунло» уш-акыл марафоньышко ий еда ушнена. Ме марий йылмым, сылнымутым, йўлам урокышто келгын шымлена. Школышто тидлан пōлеклалтше ятыр мероприятий эртаралтеш. Ешыштынат марий йўлам жаплена, марий пайремым пайремлена. Коча-кована, ача-авана деч йодыштына. Тидлан пōлеклалтше проект, шымлыме паша-влакым возена. Марафоньышто вес ийынат уш-акылнам тергаш, шинчымашнам утларак келгемдаш шонена,* – ойлышт Ёшнўр школышто тунемше ўдыр-рвезе-шамыч. **Х.АЛЕКСАНДРОВА.**

Ий полатыш – унала

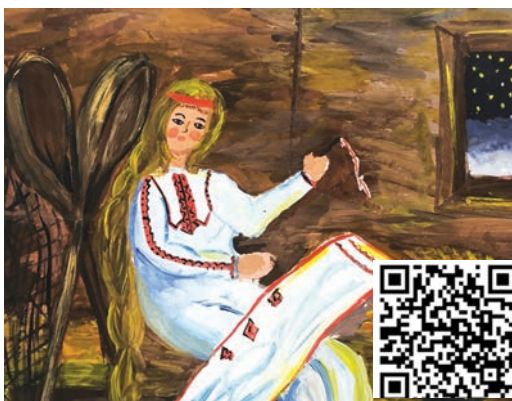
Йошкар-Оласе Ий полатыш экскурсий дене миенна. Тушто Марий Эл Республикын Спорт чап тоштерже верланен. Тоштер вуйлатыше Иван Алексеевич Малинин мыланна онай экскурсийым эртарен. РСФСР-ын сулло тренерже Леонид Павлович Глушков дене вашлийын мутланенна. Вара командылан шелалтынна да спорт квест дене модынна. Мучашлан ий ўмбалне йольече дене мунчалтенна.

Анна ИВАНОВА.
Кужэгер, Шўдымарий.

Куанен тунемына

Шыже пагыт мучашке лишемеш. Йўштō да ночно игече шога. Пушенге-влак чарагыныт. Ир янык-шамыч тельлан ямде улыт, очыни. Суртвольыкым пасушко огыт лук: кочкыш шагал, нуным озашт мōнгō пелен ончат. Илыш ончыко кая. Пўртўс шинча ончылнак вашталтеш. Теле озаланаш тўналнеже. А ме йолташ ўдырем Элина Воробьева дене, шыжын каже кечыжлан куанен, школыш куанен коштына (снимкыште).

Валерия СУВОРОВА.
Звенигово, Поянсола.
Фотом школ архив гыч налме.

Анастасия БАХТИНАН сўретше.
Тунектышо – **С.А.Орлова.**

Пампалче – герой

Ший пўян Ший Пампалче – мыйын йōратыме героем. Лўмжак кузе моторын йонга! Тудо ушан, писе да тале. Чоя, лўддымō улмыжлан кōра осал вийым сена, шонго ачажым угара. Кажне ўдыр тыгай патыр огыл. Ме тушман ваштареш пенгыдын шогышаш улына. Тунам гына илышна пиалан лиш.

Макар ИВАНОВ.

Морко, Кожлаер.

Йошкар-Оласе Бауман лицейыште 4-ше классыште тунемше-влак «Ший пўян Ший Пампалче» йомакын геройжо-влакым пластилин гыч ненченыт да мультфильмым войзеныт. QR-код полшымо дене ончен кертыда.

Чоным ырыкта

- ➔ Түнямбалне 65 түрлө киса уло.
- ➔ Киса 40 түрлө йүкүм луктын кертеш.
- ➔ Кисан нелытше – 20 грамм угла, кужытшо – 15 сантиметр.

Шыже велеш ялышке киса толеш. Пушенге укшлаште выр-вур веле коеш. Эсогыл тудо пушенге укшышто унчыливуя кечен кертеш. Онжо нарынче, шулдыржо кандалгырак, калпакше шеме, вуйыштыжо кок велымат ошалге пале коеш. Кенежым тудо чодыраште ила, игымат туштак луктеш. А йүштылан ялыш, айдеме воктеке, толеш. Телым шулдыран йолташлан кочкышым муаш неле. Шонго ковай тыге ойла: «Киса ден өрш айдеме чоным ырыктат, илаш полшат!» Тыгак дыр...

Изи таң, тгят нунылан куане. Тауштен, кочмыверымыште, тушко кинде пудыргым, шүрашым пыштал; киса коя падырашым пеш йората. Эше шыжым пызлыгычке ден поланым поген ямдыле, телым нине орланге-влакым олмапукшет сакале. Вот ужат: нуно тыйын олматым шукшлан локтылаш огыт пу!

А.РЫЧКОВ.

Фотом школ архив гыч налме.

Кокымшо «В» классыште «Ужар түня» кружокым икымше ий вүдем. Ёдыр-рвезе-влакым пүртүсын моторлыкшым ужын мошташ, эскераш да аралаш туныктем. Шыже лышташ гыч аппликацийым ямдыленна (снимкыште). Икте корзингам ыштен, весе – левым, кумшо – шоншым, нылымше – понгым... Кажнын пашаже мотор да ойыртемалтше.

А.УСОВА.

Марий Турек школ.

Пушенге кылма мо?

Шыже пүртүсым эскераш ковай дене коктын кумыланна. Шыжымсе чодыра мемнам порын вашлие. Чаран шогалше пушенге-влакым ончен, кумылем тодылалте.

– Кузе ынде телыжым илен лектыт? Нунылан йүштө лишеш вет? – йодам ковай деч.

– Уке, уныкам, – вашештыш тудо. – Пушенге ушан, шкенжым телылан ямдылен.

Онай. Тудо кузе аралалтеш? Йоча-влак, паледа?

Илья ВИШНЯКОВ.
Морко, Коркатово.

Шочмо вер

Шыже каникул жапыште «Кугу Какшан» пүртүс заповедникыш еш дене миенна. Мыланна кугурак шанче пашаен Г.А.Богданов экскурсийым эртарен. Заповедник кумдыкысо пүртүс шочмо кундемесе деч ойыртемалтеш. Мийымына годым тушто лум кия ыле, а Юлсер кундемыште шулен. Геннадий Алексеевич южын температуржым эскера. Тидым ынде меат ужынна. Г.Богданов деч шуко онайым пален налынна. Сылне вершорыш теат миен толза.

Марина СТЕПАНОВА.
Волжский, Упшер.

Моло кайык-влак дене **Палаш онай**

танастарымаште важыкнер игыжым телым пүктен луктеш – тунам иман пушенгыште шуко свежа пүгыльмө нөшмө лишеш.

Давид МАКСЮТОВЫН сүретше. Волжский, Карай.

Кроссворд 5.

1. Иктым шындем, кок шүдым налам. 2. Тиде кушкыл межым ужарге да нарынче тўсыш чиялта. 3. Тиде кушкылын вургыж гыч шиялтышым ыштат. 4. Тиде кушкыл гыч ыштыме кагаз пушенге гыч ыштыме деч пентгыдырак. 5. Тиде кушкыл гыч мўкш-влак пергам погат. Купышто кушкеш. 6. Тиде кушкыл пече, корно тўрыштө да шўкшакан верыште кушкеш.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
К	У	Ш	К	Ы	Л

Тунуктымо пашаште – кумло ий

Фотом школ архив гыч налме.

Кумло ий ик пашамак ышташ шагал але шуко? Чоным пыштен ыштыше, шке пашам йоратыше енлан пел курымжат шижде эртымыла чучеш, очыни. Башкортостан Республик Мишкан район Лепешкан школышто тўналтыш класслам тунуктышо Татьяна Сайдиевна Аптыкаева (снимкыште – йоча-влак дене пырля) икшыве-влакым ава семын кумло ик ий вўчкен ващлиеш. Шинчымашым пуэн, чын корным ойыраш полша.

– Мый икымше ден кумшо класслам тунуктем. Тений ныл ўдыр икымше гана парт

коклашке шинчын. Нуньлан шинчымаш тўняшке икымше ошкылым ышташ кумшо классыште тунемше ўдыр-рвезе-влак полшат. Урок деч вара мўнгысў пашам ыштат, тўрлў конкурслан пырля ямдылалтыт. Тыге, икте-весылан эртерен, кажне кечын шинчымаш нурым куралын, ончыко каена, – ойла тунуктышо.

Школышто марий йылмым шочмо йылме семын тунемыт. Т.С.Аптыкаева марий сылнымутлан, йылмын пояныкшылан кугу тўткышым ойыра. Ўдыр-рвезе-влак

марла сайын кутырат. Мас-тарлыкыштым тергаш тўрлў конкурсыш ушнат.

– Йоча-влаклан шочмо йылмын кўлешлыкше нерген эре ойлем. Икшыве-шамыч шочмо йылмым, тўвырам ынышт мондо манын, мероприятийлам марла эртарена. Мурена, куштымашым шындена, почеламутым лудына. Кажне йочан марий вургемже уло. Шукерте огыл «Шочмо эл» районысо конкурс эртаралтын. Икымше классыште тунемше Алёна Александрова Семён Вишневецкийын «Шочмо мланде» почеламутышым лудын да кокымшо верыш лектын, – ойла Татьяна Сайдиевна.

Е.ИВАНОВА.

М

Ўлўклўш – вуйым шияш.

Лишыл ен

Авамын лўмжў – Надя. Ялысе книгагудышто пашам ышта. Ялысе йоча ден кугыен-влак тушко кошташ йоратат. Авам нуным порын ващлиеш, кажнылан сай шомакым муэш. Книга, журнал ден газет-влакым лудашышт пуа. Тўрлў мероприятийым эртара. Мыланем мўнгысў пашам ышташ полша – ом умыло гын, умылта-ра. Авам – мыланем лишыл йолташем.

Александр ИШКАТОВ.

Мыйын авам – Люба. Мандык ялеш шочын-кушкын. Лишыл енем кидпашалан пеш мастер: тўрым тўрла, пидеш. Кенежым сылне деч сылне пеледышым окна ончылно да пакчаште ончен кушта. Тунам йомак кугыжанышыш логалмыла чучеш.

Семён ИШКАТОВ.

Татарстан, Агрыз, Кадрек.

Фотом школ архив гыч налме.

Вич «чарналтыш»

Визымше-шымше класслаште тунемше-влаклан школыштына Шыже пайрем квест-модыш семын эртаралтын (снимкыште). Ныл команде станций еда коштын. Икымшыште шыже нерген ребус-влаклан вашмутым пуэнна, пўгыльмўбол дене модынна. Кокымшышто, сўрет-шамычым ончен, муро-влакым паленна. Кумшо станцийыште лышташ гыч шартышым ыштенна. Вес вере онай йодыш-

шамычлан вашмутым кычалынна. Визымше «чарналтыште» понго ден саска лўм-влакым кагазеш возенна. Мўнгысў пашалан пуымо пырдыжгазетым ончыктенна. Ме кумшо верым сенен налынна.

Полина МИЛЯЕВА.

Татарстан, Агрыз, Буймо.

М

Дўйгўйт – качымарий.

М

Мутерым филологий шанче кандидат А.А.ИЛИЕВА ямдылаш полшен.

Имне «чер» дене черланеныт

Матиз, Жади, Хатидже, Фиби, Диего, Лариса... Могай лүм-влак улыт! Оршанке район Клюкино ялыште илыше Рымарьмыт еш суртвольыкшо-влакым тыге лүмден. Вате-марий Анастасия ден Сергей Йошкар-Ола гыч ялыш шым ий ончыч илаш кусненыт. «Рымарь» лүмнерышт «шорник» манын кусаралтеш. Вес семынже — имне кычкыме ўзгарым ургышо. Лилия ден Николь ўдырышт-шамычым суртвольыкым йөраташ изинек туныктат.

Рымарьмыт (снимкыште) кызыт имньым, чомам, ишакым, поним, казам, кок пийым, вич пырысым, эсогыл пушарам ашнат. Шкешотан «изи фермым» почаш кузе кумылангыныт?

— Суртвольыкым, янлыкым ме изинек йөратена. Ялыш илаш куснымеке, эн ондак пырысым, пийым, казам ашнаш тўналынна. Ик кечын ўдырна поним налаш йодын. Вара эше осликым, имньым конденна. Тыге ме имне «чер» дене черланенна, — оила Анастасия Алексеевна.

Суртвольыкышт ойыртемалтше урлыканы улыт. Хатидже лүман вўльышт канде

шинчан, изабелловый. Фиби ден Диего казашт — нубийский урлык. Гром ден Рейна пийышт кужу пунан немыч овчарке улыт. Нуным интернет полшымо дене муыныт.

Кандаш ияш Лилия ача-аважлан пони ден ишак-влакым ончаш полша. Кенежым нунылан шудым пуа, олма, кешыр дене сийла. Капыштым щётко дене йыга, оржаштым шереш. Ўдырлан «изи имне-влакын» поро улмышт келша.

— Суртвольык-шамыч ныл йолан йолташем улыт. Ўшанле, ушан, мотор, шөртнө гай шерге, — оила Лилия.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Фотом еш архив гыч налме.

Ушан Лайки

Пырыс айдемын койыш-шоктышыжым шижын мошта. Тудым йөратет, чаманет, шыमतет гын, тый декет тыгаяк кумылым ончыкта. Торжан коят гын, воктекет огешат лишем. Мемнан Лайки пырыснат тыгаяк. Мыйым школыш ужата — кудывечыш шумеш лектеш. Школ гыч пörтылам, Лайки — адак кудывечыште. Öрмаш, мыйым тынар жап вучен шинча?! Уке, тудо мыйын толмемым шижеш да вашлияш лектеш.

Кира СМЕРНОВА.

Морко, Коркатово.

Сурторол

Мемнан Тузик лүман пийна уло. Тудо ойлымемым умыла. Шинчаш йодам — шинчеш. «Воч» манам — возеш. Лүмжым гын эн сайын пала. Тузик суртнам орола. Ме тудым пеш йөратена.

Сергей СЕРГЕЕВ.
Советский, Öрша.
Авторын сүретше.

Латин йылме гыч «Сириус» шўдыр «Собачка» манын кусаралтеш. Тудо могай шўдыр тўшкаште йўла?

А.«Рысь». Б.«Кугу пий». В.«Изи пий». Г.«Кол».

Янлык ден вольык-влакын кышаштым муза.

Нылытше кушталта, тўжемже чўчкалта.

Тушто

Пörтыштö — когыльо, тўнö — перемеч.

Шöрым вуча

Надя кокам пырысыгым пöлеклен. Мурзик лүмым пуэнам. Кызыт тудо кушкын. Огай да ушан лийын. Кажне эрдене шўраныштын кынетта. Кочмыжо шуэш гын, йўкым пуэн, кухныш ўжеш. Эн тамле кочкышыжо — шöр. Тудын пушыжым Мурзик тора гычак шижеш.

Лиза ДАНИЛОВА.
Параньга, Матародо.

18 ноябрь – Йүштө Кугызан шочмо кечыже.

Юзо коча

Йүштө Кугызат шочмо кечыжим палемда улмаш. Мый тидын нерген пален омыл. Юзо кочам лач У ий пайремлан веле вученам. Такшым кө тугай Йүштө Кугыза?

Д.ОГУРЦОВ, 9-ше классыште тунемше: «Изиэм годым авам, шкендым сайын кучет гын, Йүштө Кугыза кож йымаке пөлекым пышта манын ойлен. Тиде тыгак лийын. Кызытат поро кочалан ўшанем. Эн шерге шонымашем шукталтше манын, У ий йүдым йүкынак ойлем».

Л.В.АНДРЕЕВА, икымше тунектышем: «Йүштө Кугыза – тиде поро коча. Тудо сайлан тунекта, осал ден порым ойыраш полша. Юзо виан Йүштө Коча йомаклан ўшанаш кумыланда».

Таня КУВШИНОВА мутланен.

Авторын сүретше.

Волжский, Сотнур.

Пайдале каныш

Шыже каникулын эртымыжым шижынат шым шукто. Мый жапым пайдалын эрта-рышым. Йолташем-влак дене шер теммешке модна. Ик кечын ночно лум лумын ыле. Кузе йывыртышна! Шольым дене лумъеным ненчышна. Авамлан полшышым. Школышто пуымо мөнгысө пашам ыштышым. Книгам лудашат шым мондо.

Костя ШЕХУРДИН.
Шернур, Кукнур.

Пырля онай

Шыже каныш пеш писын эртен кайыш. Мемнан деке акам ешыж дене унала толын ыле. Могай гына модыш дене ышна мод! Тунемме нергенат монден омыл. Туныктышын пуымо заданийлажым тўрыс шуктенам.

Настя МАРТЬЯНОВА.

Морко, Волаксола.

Изи озавате Кешыр когыльо

Кўлыт: 3-4 кешыр, 4 муно, пел стакан нөшмўй, 1,5 стакан ложаш, 1 стакан сакыр, 1 изи совла содо, пел изи совла шинчал.

Кешырым эрыктыза да тёрко гоч нўжыза. Муно ден сакырым чот лугыза. Нөшмўйым, ложаш ден содым ешарен, пырля варыза. Руашыш кешырым пыштыза да лугыза. Формыш опталын, 40 минутлан духовкыш шындыза.

Тушто ✓ Шке изи гына – пўтынъ тўням куча.

✓ Чылаже латвизытын улыт: латкоқытшо шинча, кумытшо пашам ышта.

18 ноябрь – Принцессе-влакын кечышт.

НОЯБРЬ		М.Шкетан лўмеш Марий кугыжаныш драме театр	
18	18:00	ШЎДЫРАН ТАТ Гор Николаев /Звездный час по местному времени Комедий	12+
19	16:00	ТЕВЕ КУШТО ИЛЫШЕТ! але МАРИНАВТ-ВЛАК /Вот где жизни или Маринавты Комедий	12+
20	16:00	ЎДЫР ТАНГЛАН САЙ ПЕЛАШ В. Красногоров /Три красавицы Комедий	16+
22	18:00	ЙЫВАН КЫРЛА. ПУТЎВКА В ЖИЗНЬ С. Пектеев Документальный драме	18+
27	16:00	ОСКАР И РОЗОВАЯ ДАМА Э. Шмитт Письма Богу На русском языке	6+
29	14:00	КОРОТКИЙ ДЕНЬ С. Васин Хроника короткой жизни На русском языке	16+
29	18:00	САЛИКА С. Николаев Музыкальный комедий	12+

Сўретым чиялтыза.

Рекламе.

«Ямде лий» газет
Тўн редактор
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.
Индекс: П4696.
Тираж 1550 экз. Заказ
Формат – А-4-8.
https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
(документ кагазлан),
yamde_lii@mail.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: yamdelii.rf

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК: Марий Эл Республикысе культуру, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, «Кугарня» газет» кугыжаныш унитарный казна предприятий.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскериме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01335,
2021 ий 29 сентябрьыште пуымо.

0+

Печатьыш пуымо жап –
14-00,
фактически – 13-00

Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.

Редакцийын да издательын адресше:
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалькыше урем, 20-шо пёрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82(факс).

Платон СЕРГЕЕВ ден
Александра КРАСИЛЬНИКОВА.
Одо, Грак, Изи Йырсе.

Роман ВЯЗОВ (Параньга,
Кугу Пумарий) ден
Егор БУСЫГИН (Шернур,
Тамшэнгер).

Ростислав КУРОЧКИН ден
Алина ПЕТРОВА.
Советский, Нёлпер.

Ялозанлык дене кылдалтше
шомак-влакым муза.

У	Ш	Е	М	Ш	Ы	Д	А	Н	О
Р	Е	П	О	Д	Ы	Т	М	Ө	У
Ш	М	Ш	Ў	Л	Ь	Ө	Э	К	Р
Ы	Ы	С	Т	У	К	Ы	Л	А	Ж
Д	Н	С	О	Р	Л	А	М	Ш	А
А	Т	Н	Д	К	И	М	И	В	Р
Н	Ө	К	О	М	Б	А	Й	Н	Ө

Настя ЧЕМЕКОВА.
Советский, Орша.

Мутбол

1.Шошым тоем, шыжым луктам. 2.Шудын але вондерын кочкаш йөршө изи нөргө саскаже. 3.Эрта да эрта, нигузе кучаш ок лий. 4.Лумат огыл, ият огыл – кече ончалеш – пуйто лийынат огыл. 5.Кырат гынат ок шорт, утларак веле куанен төрштылеш. 6.Пырля илыше шке тукум ең-влак. 7.Йүдшө-кечыже коштеш, чылалан шотым палалеш. **ГОЛ!**
1.Ош комбем пел йолан. 2.Вуйжо – шерге, почшо – сорла. 3.Ик пундыш кок рожан. 4.... пушенге тошто пушенге йыма-лан кушкын ок керт (калыкмут). 5.Мүшыл ... 6.Теле Илян - теле ... **ГОЛ!** 1.Конгамбалне коя мырза кия. 2.Чыла еным пукша, а шкеже ок коч. 3.Шым эргым почела-почела ошкы-леш. 4.Морко район Шүргыял. Мо тудо? 5.Рушла – капкан, марла – ...

ГОЛ!
Н.ТОКТАРОВА
ямдылен.

Д и м а
м ө н г ы ш к ө
толеш.
– Дневни-кет кушто? Йомдаренат? – ачаже йодеш.
– Мый тудым Сашалан пуэнам. Йолташем ача-ава-жым лүдыктынеже.

Келшыше числа-влакым
возен, чын шотлыза.

– < 94 – 27 < –
 < 94 – 27 <
 – < 975 – 639 < –
 < 975 – 639 <

Домино панга-влакым чын верандыза. Кажне могырышто 9 точка дене лийшаш.

Сүрегыште чылаже мыняр онго?

а	р	ү	с	т	к	м	з	к	ф	в	к	и	а	м	н	к	у	и	ь	б	п	ү	р	К	н		
ц	р	к	с	и	х	э	и	б	и	р	н	ү	т	г	ө	ж	ф	о	т	и	а	р	н	с	о		
с	а	м	ю	м	ы	ш	к	о	п	а	о	р	ш	р	ы	и	а	ю	д	с	ж	ф	р	ү	ө		
ю	н	а	ө	е	ш	г	ш	н	а	е	в	а	ы	ф	э	т	ш	ж	м	ш	р	ж	о	л	к		
ц	к	о	г	ч	е	и	а	д	ж	ь	ө	ь	в	у	ө	ү	а	з	к	к	д	а	ф	и	ж		
о	н	ф	ө	е	р	и	р	ы	н	ө	р	э	о	к	к	з	т	н	о	о	ө	д	н	л	б	о	
т	а	г	а	ш	и	а	м	и	щ	о	н	д	к	н	о	с	р	е	р	и	к	р	ү	д	о	о	
н	ж	ү	ц	н	н	е	г	н	е	р	а	п					х	ю	р	р	в	е	з	е	ж	д	а
ө	р	ы	ю	в	е	р	ф	ү	з	м	н	е					й	м	в	а	ы	ш	ю	ш	ө	т	д
ц	м	б	ш	ч	р	ү	с	п	ц	э	г	к	у	п	е	н	и	а	р	н	я	л	з	д	р		
с	о	т	и	м	ш	а	с	ц	ы	а	с	о	н	ы	н	т	л	р	д	ө	з	у	е	э	ю		
и	н	п	е	х	с	п	ц	и	н	б	з	а	к	р	т	в	ю	е	г	а	и	ю	к	ф	ю		
ш	и	н	о	м	и	о	т	с	п	м	ш	р	р	ы	о	ш	м	ө	б	я	ф	к	в	с	и		
н	к	и	ү	б	ц	н	о	б	ф	к	р	т	и	с	ө	и	а	ш	м	о	ү	з	а	р	м		

Интернетсе сүрет-влакым кучылтмо.